

Alþingi
Erindi nr. P 139/ 2025
komudagur 13.4.2011

v. 668. mals

YFYRLÝSING FRÁ HAGSMUNARADILUM Í HESTAMENNSKU:

Fyrir nokkru voru settar fram hugmyndir á Alþingi um að leyfa flutning á hundum til og frá Íslandi án þess að þeir þyrftu í einangrun en núverandi lög kveða á um einangrun til þessa að fyrirbyggja smithættu á mjög alvarlegum sjúkdómum hingað til lands. Af þessu tilefni vilja eftirtalin hagsmunarsamtök í hestamennsku mótmæla harðlega fram komnum hugmyndum þar sem þær geta haft óafturkræfar afleiðingar fyrir íslenska hrossastofninn og ófyrirséðan kostnað fyrir alla hesta- og hundeigendur í landinu. Hestamenn fengu smjörþefinn af því á síðasta ári hversu alvarlegar afleiðingar það getur haft ef ekki er varlega farið í þessu efnum og þeim reglum fylgt sem í gildi eru hvívetna. Því leggja hagsmunarsamtök í hestamennsku áherslu á að ekki verði neinar breytingar gerðar á því fyrirkomulagi sem í gildi eru um sóttvarnir nema með fullu samþykki færustu sérfræðinga á þessu sviði og fullri sátt við alla hagsmunaaðila.

Landsamband hestamannafélaga.

Félag hrossabænda.

Félag tamningarmanna.

Sigrún Ólafsdóttir
Kristinn Guðnason
Hagsmunastjórnunin

EMBÆTTI YFIRDÝRALÆKNIS Dýralæknir hrossasjúkdóma

Að undanförmu hafa borist fréttir frá Bandaríkjunum um breytingu á veirunni sem veldur influensu hjá hestum, A/equine 2 (H3N8), þannig að hún sýkir nú líka hunda. Fyrst var sýnt fram að slík sýking hefði átt sér stað í hundum í janúar 2004 og nú er gert ráð fyrir að sýkingin sé orðin nokkuð útbreidd meðal hunda í Bandaríkjunum.

Veiran veldur öndunarfærasýkingu í hundum eins og hestum, og er talið að um 80% sýktra hunda fái sjúkdómseinkenni. Meðgöngutíminn er stuttur, 2 – 5 dagar og geta hundar smitað frá sér í 1 – 2 vikur þar á eftir. Loftsmít er helsta smitleiðin en veiran er viðkvæm og missir smíthæfni sína fljótt í umhverfinu. Dánartíðni meðal hunda er metin 1 – 10 %.

Ekki hefur verið greint frá því að veiran hafi borist aftur úr hundum í hesta, enda hestainfluensa landlæg í Bandaríkjunum og flestir hestar þar bólusettir gegn veikinni. Hins vegar er vitað að veiran sem greinst hefur í hundum er mjög lík upprunalegu veirunni og því verður að álykta, þar til annað sannast, að hún hún geti borist í hross.

Innflutningur á hundum frá Bandaríkjunum getur því falið í sér hættu fyrir íslenska hrossastofninn ef ekki er gætt nægilegrar varkárni.

Sé það rétt að veiran geti borist úr hundum í hross og berist veiran í hross hérlendis má búast við að það geti leitt til faraldurs með ófyrirsjáanlegum afleiðingum. Tjón hrossaræktarinnar vegna tímabundinnar stöðvunar á allri starfsemi og útflutningi yrði umtalsvert auk þess sem hætt er við að einhver hross dræpust úr veikinni. Bólusetning gegn hestainfluensu er dýr og veitir aðeins takmarkaða vörn.

Yfirdýralæknir hefur því ákveðið að grípa til sérstakra varúðarráðstafana varðandi innflutning á hundum. Fyrirkomulagi einangrunar verður breytt og sjúkdómavarnir eflar. Blóðsýni til mótefnarannsóknna verða tekin tvisvar úr öllum hundum á meðan á einangrun stendur og komi fram vísbendingar um að hundar séu smitaðir af hestainfluensu verður gripið til sérstakra aðgerða.

Það veldur ævinlega nokkrum áhyggjum þegar veira flytur sig með þessum hætti á milli dýrategunda. Augu vísindamanna hafa því beinst að hættunni á að sýkingin berist í menn en engin dæmi eru um það enn sem komið er. Það eru heldur engin dæmi þess að hestaveiran hafi sýkt fólk.

F.h. yfirdýralæknis,

Sigríður Björnsdóttir
Dýralæknir hrossasjúkdóma

Innflutningshöft á hrossum og hrossasæði

Dr. Sigríður Björnsdóttir, dýralæknir hrossasjúkdóma, Matvælastofnun

Bann við innflutningi hrossa er mikilvægasta vörnin gegn smitsjúkdómum Eins og kunnugt er hefur íslenski hrossastofninn verið laus við marga alvarlega smitsjúkdóma. Má þar nefna hestainflúensu og kverkeiðlabólgu auk alvarlegra herpessýkinga sem valda bæði öndunarferasýkingum, lömnum og fósturláti. Þessir sjúkdómar eru allir landlægir í nágrannalöndum okkar og eiga sinn þátt í að hestahaldið þar verður aldrei jafn frjálst, einfalt og ódýrt og hér á landi. Eðlilega er spurt hvort nauðsynlegt sé að viðhalda þessari stöðu. Hún kostar okkur nokkra einangrun frá umheiminum sem felst í banni við innflutningi lifandi hesta, notaðra reiðtygja og kröfu um sóttþreinsun notaðs reiðfatnaðar. Enginn vafi leikur á að framangreindar varúðarráðstafanir eiga ríkan þátt í að íslenski hrossastofninn er jafn frískur og raun ber vitni.

Hvers virði er heilbrigði hrossastofnsins ?

Hestainflúensa

Ekki er vitað með vissu hvaða áhrif það hefði á hrossastofninn ef hestainflúensa bærst til landsins enda færi það sjálfsagt eftir árstíma og hvar á landinu sjúkdómurinn kæmi upp. Annars vegar væri um að ræða þau áhrif sem sjúkdómurinn hefði í byrjun og síðan langtímaáhrifin ef sjúkdómurinn yrði landlægur.

Út frá reynslunni sem við höfum af hitasóttinni sem gekk yfir hrossastofninn 1998 (sem er þó mun vægari sjúkdómur), smitandi hósta á árinu 2010 og reynslu Ástrala af nýlegum hestainflúensufaraldri (2008), má gera ráð fyrir mjög miklu tjóni og að mjög erfitt yrði að stöðva útbreiðsluna.

Fyrst er til að taka að engin mótstaða er fyrir sjúkdómnum í hrossastofninum og hann því mjög móttækilegur. Í annan stað er þéttleiki hrossa mikill, bæði innan hesthúsa, hesthúsa hverfa og víða í beitarhólfum og þar sem samgangur hrossa er afar mikill hér á landi yrði útbreiðslan hröð. Helsta smitleiðin er með vatnsdropum í útöndunarlofti sýkra hesta. Allt að 5 dagar líða frá því smit á sér stað þar til einkenni koma fram. Lungnabólga er mjög algengur fylgikvilli.

Í harðindum hefði sjúkdómurinn vafalaust mikil áhrif á útigang, ekki síst þá hópa sem veikastir eru fyrir s.s. fylfullar hryssur, folöld og trippi. Í versta falli gæti sjúkdómurinn hoggjið mjög stór skörð í hrossastofninn. Reiðhesta yrði ekki hægt að nota í a.m.k. mánuð eftir sýkinguna en þeir sem fengju fylgikvilla yrðu mun lengur frá. Í Ástralíu varð hærri dánartíðni en reiknað hafði verið með og það voru gjarnan mikið þjálfuð afkastahross sem fóru verst út úr veikindunum.

Útflutningur yrði stöðvaður á meðan faraldur geysaði í samræmi við alþjóðareglur og öll hestatengd starfsemi yrði í lágmarki í a.m.k. hálf ári. Kostnaður við varnaraðgerðir yrði gríðarlegur ef marka má reynslu Ástrala en líklega yrði að fara út í stórfelldar bólusetningar til að hindra útbreiðsluna og draga úr áhrifum sjúkdómsins. Þá eru ótaldar þjáningar þeirra hrossa sem verst færu út úr veikinni, kostnaður við meðhöndlunir og tilfinningalegt tjón.

Ef veikin yrði landlæg yrðum við að taka upp árlegar bólusetningar gegn henni.

Bólusetningar gegn hestainflúensu veita ekki örugga vörn og tiltölulega skammvinna. Kostnaður yrði umtalsverður eða a.m.k. 300- 500 milljónir árlega bara til viðhalds en tvöfalt meira kostar að grunnbólusetja. Því til viðbótar yrðu reglur um mótahald mun strangari og meiri líkur á að veikin setti stórmót úr skorðum. Í hvert sinn sem hún blossaði upp gæti þurft að stöðva útflutning tímabundið og skorður yrðu settar við flutningi hrossa innanlands. Þá er óljóst hvort útigangur hrossa að vetrarlagi, sem tíðkast hefur frá landnámi, gæti haldið áfram með sama hætti enda er heilbrigði hrossanna mikilvæg forsenda fyrir velferð þeirra í misjöfnum veðrum.

Aðrir sjúkdómar

Smitandi háls- og lungnakvef/fósturlát eða herpes týpa 1 er dæmi um mjög lúmska sýkingu sem mun berast hingað til lands verði innflutningur hrossa eða sæðis leyfður. Smitefnið er harðgert miðað við influensuveiruna og frænkur hennar, herpes týpur 2, 3 og 5, sem valda sem betur fer aðeins vægum sýkingum, eru hér landlægar nú þegar. Hætt er við að ný herpes veira breiddist hratt út í byrjun og ef það gerðist á meðgöngutíma hryssna gæti afleiðingin orðið stórfelld fósturlát auk sýkinga í öndunarvegi og heilabólgu. Sömuleiðis yrði að stöðva útflutning og alla hestatengda starfsemi á meðan faraldur geysaði.

Kverkeiðlabólgu, sem er bakteríusýking, væri frekar hægt að einangra við einstaka bæi eða hesthúsaeiningar. Hrossin yrðu þó að sæta langvarandi einangrun og tjón þeirra sem yrðu fyrir veikinni því mjög mikið.

Ýmsa aðra sjúkdóma mætti nefna þó hér sé látið staðar numið að sinni. Það ber að hafa í huga að þeir tveir faraldrar sem gengið hafa yfir hrossastofninn í seinni tíð, hitasótt og smitandi hósti, reyndust báðir af völdum smitefna sem ekki hafa talist mjög sjúkdómsvaldandi eða líkleg til að valda svo miklu tjóni og raun bar vitni. Það geta því víða leynst smitefni sem eru íslenska hrossastofninum sérlega hættuleg.

Af hverju er þá óhætt að flytja út hesta ?

Íslenskir hestar sem fluttir eru úr landi eru bólusettir fljótlega eftir að þeir stíga á erlenda grundu og þannig varðir gegn alvarlegum veirusýkingum. Engu að síður ganga flestir í gegnum einhver veikindi en ekki er sama hættan á að smitefnið magnist upp eins og gerist þegar stór hópur næmra einstaklinga verður fyrir smiti. Afleiðingarnar verða því ekki eins alvarlegar og hér heima. Engu að síður eru mörg dæmi um að íslenskir hestar erlendis hafi farið mjög illa út úr kverkeiðlabólgu og eru búgarðar þar sem veikin kemur upp settir í allt að 6 mánaða einangrun.

Skimun

Matvælastofnun hefur verið falið að afla kerfisbundið gagna um smitsjúkdóma í íslenska hrossastofninum og skipuleggur nú sýnatöku þar sem skimað er fyrir þremur alvarlegum veirusýkingum: hestainflúensu, smitandi háls- og lungnakvefi/fósturláti og smitandi blóðleysi. Skimuninni er ætlað að sýna fram á að viðkomandi sjúkdómar hafi ekki borist til landsins og tryggja að ævinlega verði tiltæk trúverðug gögn um stöðu smitsjúkdóma í íslenska hrossastofninum.

Enginn veit hvað átt hefur fyrr en misst hefur

Hér hefur verið tæpt á helstu hættunum sem gætu fylgt því að leyfa innflutning hesta til landsins eða slaka með öðrum hætti á vörnum gegn því að nýir smitsjúkdómar berist í hrossastofninn okkar. Að mínu mati væri fáránleg áhætta tekin með því að láta reyna á slíkan innflutning og hvað raunverulega myndi gerast. Með samstilltu átaki hefur hingað til tekist að verja hrossastofninn fyrir alvarlegum smitsjúkdómum og ekkert mælir gegn því að okkur takist það áfram.

Reglur um smitvarnir er að finna á vef Matvælastofnunar á slóðinni:
<http://www.mast.is/flytileidir/dyrogbufe/smitvarnir/ferdamenn>

Apríl 2011

Sigríður Björnsdóttir